

Sosionomi varhaiskasvatuksen ammattilaisena

Sara Faig

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Sosionomi varhaiskasvatuksen ammattilaisena

Sara Faig
Sosiaali- ja terveysalan
ammattikorkeakoulututkinto,
Sosionomi, varhaiskasvatuksen
sosionomi (AMK)
Opinnäytetyö
joulukuu, 2024

Sara Faig

Sosionomi varhaiskasvatuksen ammattilaisena

Vuosi

2024

Sivumäärä

38

Tämän opinnäytetyön pyrkimyksenä oli selvittää, miten sosionomit ovat sijoittuneet varhaiskasvatuksen kentälle ja mitä sosionomin työ sisältää käytännössä, erityisesti Helsingin kaupungin kahden varhaiskasvatusalueen kunnallisissa päiväkodeissa. Opinnäytetyö toteutettiin tutkimustyönä, jossa hyödynnettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Helsingin kaupungin kahden alueen varhaiskasvatuksen sosionomit ja johtajat saivat kyselyn, johon vastattiin anonyymisti. Aineisto analysoitiin abduktiivisella eli teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimiala oli myöntänyt tutkimusluvan kyselyn toteutukselle.

Opinnäytetyön teoriaosuudella oli tarkoitus avata varhaiskasvatusta Suomessa, varhaiskasvatuksen sosionomin kuvausta laissa ja Helsingin kaupungin tehtävänkuvaossa, sosionomin varhaiskasvatuksen opintojen sisältöä, sosiaalipedagogiikan käsitystä varhaiskasvatuksessa sekä varhaiskasvatuksen sosionomin eroa varhaiskasvatuksen opettajaan ja lastenhoitajaan.

Tutkimustulokset osoittavat, että sosionomien arki muodostuu suurimmaksi osin kasvatus- ja hoitotyöstä, jonka lisäksi erityisosaamiseksi nousee sosiaalipedagogiikan ja palveluverkoston vahva tuntemus. Tulosten perusteella sosionomin rooli varhaiskasvatuksessa on edelleen kehittymisvaiheessa ja siihen toivotaan selkeytystä.

Tutkimustuloksia on mahdollista käyttää niin Helsingin kaupungin kuin muidenkin kuntien varhaiskasvatustyön suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Tämä opinnäytetyö voi hyödyttää alan sosionomeja, jotka eivät löydä omaa paikkaansa alalla tai kokevat haasteelliseksi rajata omat työtehtävät. Opinnäytetyötä on mahdollista käyttää pohjana toiminnan laadun kehittämiseen ja uuden luomiseen tulevaisuudessa.

Asiasanat: varhaiskasvatuksen sosionomi, sosiaalipedagogiikka, varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuva

Sara Faig

Bachelor of Social Services as an Early Childhood Education Professional

Year

2024

Pages

38

The aim of this Bachelor's thesis was to find out how social pedagogues in early childhood education and care have been placed in the field of early childhood education and what the work entails in practice, especially in the municipal daycare centres of the two early childhood education areas of the city of Helsinki. The thesis was carried out as research using a qualitative research method. The social pedagogues and managers of early childhood education in two areas of the city of Helsinki received an anonymous survey. The data was analyzed using abductive, i.e. theory-driven, content analysis. The City of Helsinki's Education Division had granted a research permit for the survey.

The purpose of the theoretical background of the thesis was to explain early childhood education and care in Finland, the description of a social pedagogue in early childhood education in law and the mission statement of the City of Helsinki, the content of early childhood education studies of a bachelor of social services, the concept of social pedagogy in early childhood education, and the difference between a social pedagogue, a teacher and a childcarer in early childhood education.

The research results show that the everyday lives of social pedagogues consist mainly of education and nursing, in addition, strong knowledge of social pedagogy and the service network emerges as special expertise. Based on the results, the role of the social pedagogues in early childhood education is still in the development phase, and it is hoped that it will be clarified.

The research results can be used for planning, evaluating and developing early childhood education work in the City of Helsinki and other municipalities. This thesis can benefit social pedagogues who cannot find their own place in the field or find it challenging to limit their own work tasks. It is possible to use the thesis as a basis for developing the quality of operations and creating something new in the future.

Keywords: social pedagogues, social pedagogy, mission statement of a social pedagogue

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Varhaiskasvatus Suomessa	7
3	Sosiaalipedagogiikka	8
3.1	Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksen sosionomin työssä	9
4	Helsingin kaupungin varhaiskasvatus	10
5	Varhaiskasvatusryhmän henkilöstö.....	11
5.1	Varhaiskasvatuksen opettaja	11
5.2	Varhaiskasvatuksen sosionomi.....	12
5.3	Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.....	15
6	Opinnäytetyön toteutus	15
6.1	Tarkoitus ja tutkimuskysymykset	15
6.2	Tutkimuksen toteutuksen vaiheet	16
7	Menetelmälliset valinnat	16
7.1	Laadullinen tutkimus	17
7.2	Verkkokysely	18
7.3	Aineiston analyysi	19
8	Tulokset	21
8.1	Sosionomin osaamisalueet	22
8.2	Tehtäväkuvan mukainen rooli varhaiskasvatuksessa.....	23
8.3	Sosionomi osana inklusiivista varhaiskasvatusta	23
8.4	Sosiaalipedagoginen työote	24
9	Johtopäätökset	24
10	Eettisyys ja luotettavuus	27
11	Pohdinta	28
	Lähteet.....	31
	Kuviot	34
	Taulukot	34
	Liitteet	34

1 Johdanto

Suomessa varhaiskasvatusta säätelevät kattavat lainsäädännöt, kuten varhaiskasvatustalaki (540/2018) ja valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2022), joiden tavoitteena on varmistaa lapsille turvallinen, osallistava ja laadukas varhaiskasvatustaluympäristö.

Vuonna 2018 varhaiskasvatustalakiä uudistettiin ja varhaiskasvatukseen tuli uusi ammattinimike *varhaiskasvatustalun sosionomi*. Lain muutoksen tavoitteena oli lisätä korkeakoulutettujen työntekijöiden määrää varhaiskasvatustalussa. Muutoksen myötä ammattikorkeakoulusta valmistuvat sosionomit eivät ole enää kelpoisia opettajan työhön, vaan kouluttautuvat suoraan varhaiskasvatustalun sosionomeiksi. Uuden varhaiskasvatustalun mukaan vähintään kahdella kolmasosalla varhaiskasvatustalun kasvatustal-, opetustal- ja hoitovastuullisella henkilökunnalla täytyy olla korkeakoulututkinto 01.01.2030 alkaen. Tämä tarkoittaa sitä, että enemmistö muodostuu varhaiskasvatustalun opettajista ja sosionomeista, joista vähintään puolet täytyy kuitenkin olla opettajia. (540/2018, 37§, Opetushallitus 2024a.)

Helsingin kaupungin varhaiskasvatustalujärjestelmä on osa monimuotoista ja laajaa koulustal- ja kasvatustalustoimintaa, joka sisältää muun muassa päiväkotihoidon, esiopetustalun sekä perhepäivähoidon. Tämä opinnäytetyö keskittyy erityisesti kahteen Helsingin varhaiskasvatustaluympäristöön, joissa tutkitaan sosionomien ammatillista osaamista, työn sisältöä ja sen suhdetta sosiaalipedagogisiin periaatteisiin. Sosiaalipedagogiikan ydinajatuksat, kuten osallisuuden, yhteisöllisyyden ja syrjäytymisen ehkäisyn korostaminen, ovat keskeisiä elementtejä varhaiskasvatustalun sosionomin työssä (Opetushallitus 2022, 14).

Tutkimus toteutetaan laadullisin menetelmin, ja aineistonkeruussa hyödynnetään verkkokyselyä, joka soveltuu hyvin varhaiskasvatustalushenkilöstön kiireiseen työarkeen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa, joka tukee varhaiskasvatustalun käytäntöjen kehittämistä ja tarjoaa vastauksia keskeisiin tutkimuskysymyksiin: miten sosionomin rooli ja ammattiosaaminen ilmenevät varhaiskasvatustalussa ja mistä sosionomin työ koostuu varhaiskasvatustalussa.

2 Varhaiskasvatus Suomessa

Varhaiskasvatuksen järjestämistä säätelevät Suomen perustuslaki, varhaiskasvatustalaki, valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lisäksi varhaiskasvatuksessa noudatetaan hallintolakia ja lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Näiden säädösten ja suunnitelmien tavoitteena on taata laadukas ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus kaikille lapsille ja korostaa lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, osallisuuden sekä kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Opetushallitus 2022, 15.)

Varhaiskasvatustalassa (540/2018) määritellään varhaiskasvatuksen päämäärät ja lasten oikeudet Suomessa. Lain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kehitystä, hyvinvointia ja oppimista sekä edistää lapsen sosiaalista, emotionaalista ja kognitiivista kasvua. Lain keskeinen periaate on lapsen etu, joka tulee asettaa aina keskiöön varhaiskasvatuksessa. Lisäksi laissa korostetaan, että jokaisella lapsella on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen, mikä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä tukee perheitä lasten kasvatuksessa ja arjen hallinnassa. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, § 3-4.)

Varhaiskasvatustalain (540/2018) mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajat, sosionomit ja lastenhoitajat, joilla kaikilla on omat erityiset tehtävänsä ryhmässä. Varhaiskasvatuksen henkilöstöön kuuluu myös johtajat ja erityisopettajat sekä tarvittaessa muu henkilöstö kuten avustajat. Lain mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee pääsääntöisesti täyttää ammattipätevyysvaatimukset ja toimia yhteistyössä tarjotakseen laadukasta ja lapsen etua edistävää varhaiskasvatusta. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, § 26-28, § 33.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 (vasu) toimii ohjeena varhaiskasvatuksen toteuttamiselle päiväkodeissa ja muissa varhaiskasvatusympäristöissä valtakunnallisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 toimii ohjenuorana varhaiskasvatuksen ammattilaisille pedagogisen toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2022, luku 3.) Perusteet korostavat lapsen osallisuutta, leikkiä ja vuorovaikutusta oppimisen välineinä. Ne määrittävät muun muassa lapsen kehityksen tukemisen tavoitteet, joissa otetaan huomioon lapsen yksilölliset tarpeet, mielenkiinnon kohteet ja kulttuurinen tausta. Varhaiskasvatuksen täytyy perustua inklusiiviseen toimintamalliin, jossa kaikki lapset ovat tasa-arvoisessa ja yhdenvertaisessa asemassa. (Opetushallitus 2022, 10-12.)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua yhteisöllisyyteen ja antaa valmiuksia elinikäiseen oppimiseen. Perusteet ohjeistavat, että varhaiskasvatuksen tulee olla leikkiin perustuvaa ja toiminnan tulee huomioida lapsen luontainen uteliaisuus ja tarve tutkia ympäristöään. Lisäksi suunnitelma painottaa turvallisen ja avoimen oppimisympäristön merkitystä, jossa lapsi voi kokea osallisuutta ja löytää paikkansa ryhmässä. (Opetushallitus 2022, 15-17.)

Inklusiivisen varhaiskasvatuksen perusajatus on tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa lapsi huomioidaan sekä yksilönä että yhteisön jäsenenä. Tavoitteena on tuoda lapsen tarvitsemat tukitoimet sekä etenkin pedagoginen tuki suoraan hänen lähiympäristöönsä. (Opetushallitus 2024b.) Inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa ei pitäisi tehdä eroa lasten välillä tiettyjen ominaisuuksien vuoksi, vaan keskiöön tulisi nostaa ympäristön tekijät, jotka luovat erilaisuutta. Tavoitteena on, että lapsen ei tarvitse mukautua, vaan ympäristöä tulisi muokata hänen tarpeidensa mukaan. Näin jokainen lapsi kohdataan myönteisesti ja tasa-arvoisesti. (Pihlaja & Viitala 2022, luku 2.)

Sekä laki että varhaiskasvatussuunnitelman perusteet velvoittavat tekemään jokaiselle varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella oman henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman. Tämän avulla on mahdollista seurata jokaisen lapsen kasvua ja kehitystä sekä tuentarpeita yksilöllisesti. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen 2022, luku 3.) Tämä tukee myös inklusiivista varhaiskasvatuskäsitystä.

3 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on monitieteinen ala, joka yhdistää kasvatustieteellisen ja yhteiskuntatieteellisen näkökulman tarkastellessaan ihmisten sosiaalista kasvua, yhteiskunnallista osallisuutta ja eriarvoisuuden ehkäisemistä. Sen tavoitteena on tukea yksilöiden ja yhteisöjen toimintakykyä sekä yhteisöllistä kansalaisuutta edistämällä tasapainoista yhteiselämää ja ehkäisemällä syrjäytymistä sekä sosiaalisia ongelmia, kuten työttömyyttä, mielenterveysongelmia ja syrjintää. (Hämäläinen 2022, 6–8.)

Sosiaalipedagogiikka painottaa erityisesti yksilön ja yhteisön vuorovaikutusta sekä kriittistä ajattelua, joka tähtää emansipaatioon eli vapautumiseen yhteiskunnan haitallisista rakenteista. Tämä näkyy esimerkiksi käytännön työssä lasten, maahanmuuttajien ja haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien kanssa. Sosiaalipedagogiikkaa voidaan soveltaa monissa konteksteissa, kuten koulutuksessa, nuorisotyössä ja sosiaalipalveluissa, ja sen ydinajatus on vahvistaa yksilöiden omaehtoista toimintakykyä ja osallisuutta yhteiskunnassa. (Lipponen, Vehmasto, Salonen, Mäki-Opas 2023, 45; Ryyänen 2023, 10.)

Sosiaalipedagogisen toiminnan teoreettinen tausta rakentuu pitkälti eurooppalaisen tradition varaan, jossa korostetaan sosiokulttuurista innostamista ja dialogista oppimista. Lisäksi ala kehittyy jatkuvasti vuorovaikutuksessa käytännön työn ja tutkimuksen välillä, mikä tekee siitä joustavan ja sovellettavan erilaisiin yhteiskunnallisiin ja kasvatushaasteisiin. (Hämäläinen 2022, 5.)

Sosiaalipedagoginen osaaminen on keskeisenä osana varhaiskasvatuksen sosionomin ammattitaitoa, vaikka se ei itsessään ole sidonnainen tiettyyn ammattiin. Sosionomin tehtävänä on

tukea yksilöiden, perheiden, ryhmien ja yhteisöjen hyvinvointia tavoitteellisen vuorovaikutuksen kautta. Työssä korostuu arjen sujuvuuden, toimintakyvyn ja osallisuuden edistäminen, ja keskeiseksi työtehtäväksi on määritelty erityisesti perheiden palveluohjaus sekä sosiaalipedagoginen työ (Arene 2017: 14, 30). Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa varhaiskasvatuksen tavoitteiksi on määritelty syrjäytymisen ehkäisy ja lapsen toimijuuden tukeminen (Opetushallitus 2022, 14), jotka kuuluvat sosiaalipedagogiikkaan.

Sosiaalipedagogiikka sisältää yhteiskunnallisen näkökulman niin tiedonreflektiossa kuin sosiaalisen todellisuuden tarkastelussa, mikä syventää ymmärrystä sosiaalisuudesta ja vahvistaa sosiaalialan toiminnallista ja menetelmällistä osaamista. Sosionomin ammatillisuuden teoreettinen perusta nojaa ekologiseen ja ekokulttuuriseen teoriaan, sosiokonstruktivistiseen ja konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen sekä sosiaalipedagogiseen ja sosiokulttuuriseen lähestymistapaan. (Ryynänen 2023, 7.)

3.1 Sosiaalipedagogiikka varhaiskasvatuksen sosionomin työssä

Sekä varhaiskasvatustalaki (540/2018) että Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 nostavat esille lapsen ja perheen osallisuuden tärkeyden. Varhaiskasvatuksessa tehtävä yhteistyö perheiden kanssa, eli niin sanottu kasvatuskumppanuus, on tärkeä osa sosionomin tehtävää. Kasvatuskumppanuus perustuu molemminpuoliseen luottamukseen ja avoimeen vuorovaikutukseen, jonka tavoitteena on lapsen edun ja hyvinvoinnin varmistaminen. Sosiaalipedagoginen lähestymistapa auttaa luomaan ympäristöjä, joissa lasten ja perheiden tarpeet tulevat aidosti kuulluiksi ja huomioituiksi. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, § 20; Opetushallitus 2022, 21.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 korostaa, että varhaiskasvatuksen tulee tukea lapsen emotionaalista kehitystä ja sosiaalisten taitojen oppimista leikin ja toiminnallisten menetelmien avulla (Opetushallitus, 2022, 18). Tunne- ja vuorovaikutustaidot ovat tärkeitä sosiaalipedagogisia elementtejä, joita varhaiskasvatuksen henkilöstö etenkin sosionomi tukee päivittäisessä työssään.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi käyttää muun muassa draamakasvatusta, kuvataiteita tai musiikkia, joiden avulla lapset voivat ilmaista itseään ja käsitellä omia tunteitaan turvallisessa ympäristössä. Näin lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kokeilla erilaisia tunneilmaisun tapoja ja kehittää empatiataitojaan yhteisössä. Esimerkiksi draamakasvatuksen keinoin lapset voivat harjoitella asettumista toisen asemaan, mikä tukee sosiaalisten taitojen, kuten empatian, kehittymistä. Varhaiskasvatuksen henkilöstö voi myös käyttää arjen rutiineja, kuten ruokailutilanteita tai siirtymätilanteita, vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja lapsen itsensäteulon tukemiseen. (Avola & Pentikäinen 2020, 142-146; Opetushallitus 2022, 44-45.) Sosionomin

työssä nämä menetelmät auttavat tukemaan lapsen itsetuntemusta, tunteiden käsittelyä ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.

Näiden mukaan sosionomi edistää lapsen kasvua, kehitystä ja osallisuutta, tukee perheitä kasvatustehtävässä ja edistää lapsen elinikäistä oppimista turvallisessa ja kannustavassa ympäristössä varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen sosionomi tukee lapsen osallisuutta ja yhteisöllisyyden kokemusta, jotka ovat keskeisiä sosiaalipedagogisia periaatteita. Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan lapsen oikeutta tulla kuulluksi ja osallistua aktiivisesti omaan arkeensa. Tämä tarkoittaa käytännössä, että lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen omien kiinnostuksen kohteidensa pohjalta. (Opetushallitus 2022, 27.)

4 Helsingin kaupungin varhaiskasvatus

Helsingin kaupunki on jaettu kymmeneen varhaiskasvatuspiiriin ja tämän opinnäytetyön yhteistyötahona toimii kaksi Helsingin kaupungin varhaiskasvatuspiiriä. Varhaiskasvatusalueisiin kuuluu päiväkotihoido, esiopetus, perhepäivähoito ja kerhotoiminta. (Helsingin kaupunki 2024a.) Tämän opinnäytetyön kohderyhmänä on varhaiskasvatusalueiden kunnalliset yksiköt, joissa on päiväkotihoidoa ja esiopetusta.

Varhaiskasvatus on olennainen osa Helsingin kasvatus- ja koulutusjärjestelmää, muodostaen merkittävän vaiheen lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen polulla. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma (vasu) 2024 pohjautuu varhaiskasvatukseen sekä valtakunnallisiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022 -ohjeisiin etenkin inklusiiviseen toimintamalliin. Helsingin varhaiskasvatussuunnitelma on sitova kaikille Helsingin varhaiskasvatuksen toimijoille, mukaan lukien yksityiset palveluntuottajat, ja kattaa kaikki varhaiskasvatuksen toimintamuodot. Suunnitelma yhdistää valtakunnalliset ohjeet ja helsinkiläisen varhaiskasvatuksen erityispiirteet ja toimintatavat. Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen ammattilaiset toimivat työssään kaupungin laatiman tehtävänkuvan mukaisesti. (Helsingin kaupunki 2024b, 6.)

Varhaiskasvatusyksiköt laativat vuosittain toimintasuunnitelman, joka perustuu Helsingin varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toimintasuunnitelma sisältää yksikön toimintakulttuurin, pedagogiset periaatteet ja kehittämisen yhteiset tavoitteet. Lisäksi siihen sisällytetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma inklusiivisen varhaiskasvatuksen mukaisesti. Toiminnan suunnitteluun osallistuvat sekä lapset että huoltajat. Perhepäivähoito ja leikkipuistojen avoin varhaiskasvatus laativat omat toimintasuunnitelmansa. (Helsingin kaupunki 2024b, 6.)

5 Varhaiskasvatusryhmän henkilöstö

Varhaiskasvatuksen ydinhenkilöstöön kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajat, lastenhoitajat ja sosionomit, joiden tehtävät ja pätevyysvaatimukset perustuvat laissa määriteltyihin kelpoisuusehtoihin. Kaikkien henkilöstöryhmien yhteistyö on keskeistä varhaiskasvatuksen laadun ja lapsen hyvinvoinnin takaamiseksi. Jokaisella ammattilaisella on tärkeä rooli varhaiskasvatuksen eri osa-alueilla, kuten pedagogiikassa, hoidossa ja sosiaalisessa tuessa. Varhaiskasvatusryhmissä voi työskennellä myös avustajia, mutta heitä ei lueta mukaan varhaiskasvatuksen henkilöstön mitoitukseen (Varhaiskasvatustutkimuslaki 540/2018 35§).

Varhaiskasvatuksen opettajat (yleensä kasvatustieteen kandidaatin tutkinto) vastaavat lasten pedagogisesta toiminnasta ja varhaiskasvatuksen suunnittelusta sekä toteutuksesta. Opettajat ovat avainasemassa lapsen oppimisympäristön luomisessa ja kehittämisessä. (Pesonen 2020, 9-10.)

Varhaiskasvatuksen sosionomit täydentävät pedagogista työtä sosiaalipedagogisella työotteella ja sosiaalialan osaamisella korostaen erityisesti perheiden kanssa tehtävää yhteistyötä ja moniammatillista vuorovaikutusta. (Arene 2017, 30; Talentia 2024a.)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajat (ammattitutkinto esimerkiksi lähihoitaja tai vastaava) toimivat käytännön hoito- ja kasvatustehtävissä opettajien ohjauksessa. He vastaavat arjen rutiineista ja lasten hyvinvoinnista, kuten hoivasta ja turvallisuudesta. Lastenhoitajilla on tärkeä rooli arjen toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa yhdessä opettajien ja sosionomien kanssa. (Superliitto 2022.)

5.1 Varhaiskasvatuksen opettaja

Varhaiskasvatuksen opettajan koulutus ja ammattiosaaminen pohjautuvat kasvatustieteen kandidaatin tutkintoon, joka suoritetaan yliopistossa. Tutkinto sisältää laajasti lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen asiantuntijuuteen liittyviä opintoja. (Pesonen 2020, 10.) Koulutuksen laajuus on 180 opintopistettä, ja se kestää yleensä noin kolme vuotta. Varhaiskasvatuksen opettajat voivat halutessaan täydentää osaamistaan suorittamalla kasvatustieteen maisterin tutkinnon, joka antaa myös kelpoisuuden päiväkodin johtajan tehtäviin tulevaisuudessa. (Opintopolku 2024.) Lastentarhanopettajaksi pätevoityneet opettajan kandidaatin tutkinnon tai sosionomi amk tutkinnon suorittaneet jatkavat varhaiskasvatuksen opettajina myös lakimuutoksen jälkeen (Talentia 2024b). Tämä tarkoittaa sitä, että varhaiskasvatuksen kentällä - myös Helsingissä - on sosionomi amk taustaisiakin varhaiskasvatuksen opettajia.

Ammattiosaamisen keskiössä ovat pedagoginen suunnittelu, varhaiskasvatussuunnitelman toteuttaminen, ja lapsen yksilöllisen kehityksen tukeminen. Varhaiskasvatuksen opettajilta

vaaditaan hyvät vuorovaikutustaidot, kulttuurinen osaaminen ja kyky kohdata lapsia ja perheitä heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaan. Työssä korostuvat myös kärsivällisyys, pitkäjännitteisyys sekä henkinen ja fyysinen kestävyys. (UEF 2024.)

Varhaiskasvatuksen opettajien vastuualueisiin kuuluu lapsiryhmän pedagoginen johtaminen, kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa sekä yhteistyö muiden ammattilaisten, kuten varhaiskasvatuksen sosionomien, kanssa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsen kokonaisvaltaisesta kehityksestä ja varmistaa, että lapsi saa laadukasta kasvatusta, opetusta ja hoitoa varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti. (Pesonen 2020, 10.) Näiden lisäksi lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan vastuu on varhaiskasvatuksen opettajalla (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 23§).

Helsingin kaupungin laatiman tehtävänkuvan mukaan varhaiskasvatuksen opettajan tehtävistä yli puolet (60 %) on kohdistettu pedagogisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen (liite 2). Opettajan rooliin kuuluu vastuu varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta, lapsiryhmän toimintakulttuurin ja oppimisympäristön kehittämistä sekä lasten yksilöllisen oppimisen tukemisesta. Näin ollen työtehtävissä korostuvat pedagoginen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen.

5.2 Varhaiskasvatuksen sosionomi

Varhaiskasvatuksen sosionomi on ammattilainen, jonka osaamis- ja vastuualue on monipuolinen ja tärkeä varhaiskasvatuksen kentällä. Tähän ammattiin tarvittava kelpoisuus perustuu varhaiskasvatustutkintolain (540/2018) 27 §:ään, joka määrittelee koulutus- ja pätevyysvaatimukset seuraavasti:

Varhaiskasvatuksen sosionomin tulee olla suorittanut sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto. Tämä tarkoittaa, että hänellä on pohjakoulutus, joka kattaa laajan valikoiman sosiaali- ja terveysalan tietoja ja taitoja. Ammattikorkeakoulututkinnon lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomilla tulee olla suoritettuna erityisiä opintoja, jotka ovat vähintään 60 opintopisteen laajuisia. Nämä opinnot keskittyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan. Tämän mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi on saanut erityiskoulutusta ja -osaamista, joka valmentaa häntä toimimaan varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan ammattilaisena.

Varhaiskasvatuksen sosionomiksi pätevöittävä koulutus koostuu monipuolisista opintokokonaisuuksista, jotka yhdessä tarjoavat opiskelijalle vaadittavat tiedot ja taidot alalla toimimiseen. Koulutuksen keskeisenä tavoitteena on kehittää opiskelijan asiantuntijuutta varhaiskasvatuksen, sosiaalipedagogiikan ja monialaisen yhteistyön kentällä (Arene 2017, 14).

Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuteen perustuva opintokokonaisuus kattaa 60 opintopistettä ja sitä on mahdollista suorittaa myös valmistumisen jälkeen täydentävänä opintokokonaisuutena. Opintokokonaisuuden sisältö eroaa eri ammattikorkeakouluissa, mutta kaikille yhteisenä on kokonaisuuden perustuminen varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan. (Lab amk 2024).

Jos henkilöllä on sosionomin tutkinto, hänellä on mahdollisuus täydentää koulutustaan vaadittavilla opinnoilla, jotka liittyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan, jotta hän täyttää kelpoisuusvaatimukset. Tämä mahdollistaa jo ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen henkilön opiskelua ja pätevoitymistä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin. (Lab amk 2024; Laurea amk 2024.)

Laurean ammattikorkeakoulussa (2024) opintokokonaisuuden alussa opiskelijat perehtyvät varhaiskasvatuksen perusteisiin, mikä tarjoaa heille syvällisen ymmärryksen alan teorioista ja käytännöistä. Tämä tietopohja on olennaista lasten kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Lapsilähtöinen toiminta on seuraava tärkeä komponentti, jossa korostuu lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioiminen ja lapsilähtöisen pedagogiikan soveltaminen käytännön työssä. Opiskelijat oppivat myös edistämään lasten osallisuutta sekä ymmärtämään monialaisen yhteistyön merkityksen varhaiskasvatuksessa. (Laurea amk 2024.)

Pedagoginen työharjoittelu muodostaa tärkeän osan opintokokonaisuutta. Harjoittelu tarjoaa opiskelijalle käytännön kokemusta, jossa tuleva sosionomi voi soveltaa oppimiaan teoreettisia tietoja varhaiskasvatusympäristössä. (Laurea amk 2024; Lab amk 2024.) Koulutukseen kuuluu myös varhaiskasvatukseen suuntautunut opinnäytetyö. Tämä opinnäytetyö tarjoaa mahdollisuuden syventyä varhaiskasvatuksen käytännön tai teoreettiseen kysymykseen, mikä rikastuttaa opiskelijan asiantuntemusta ja valmiuksia alalla. (Laurea amk 2024.) Kun pätevoitymistä haetaan täydentävänä koulutuksena, jokainen ammattikorkeakoulu suunnittelee omat opinnot ja esimerkiksi Lab ammattikorkeakoulun täydentävässä koulutuksessa (2024) toteutetaan varhaiskasvatusaiheinen kehittämistehtävä opinnäytetyön sijaan.

Lisäksi opiskelijalle suositellaan täydentäviä opintojaksoja, kuten lastensuojelua ja perhetyötä. Nämä opinnot syventävät opiskelijan osaamista erityistilanteiden käsittelyssä varhaiskasvatuksessa ja tarjoavat lisää työkaluja asiantuntevaan työskentelyyn. (Laurea amk 2024.)

Varhaiskasvatuksen opinnot kehittävät opiskelijan kykyä toimia monialaisessa tiimissä ja vahvistavat hänen asiantuntijuuttaan varhaiskasvatuksen sosionomina. Koulutus tarjoaa laajan perustan varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikan osaamisalueilla, valmentaa opiskelijaa asiantuntevaan ja vastuulliseen toimintaan kentällä. Tämä opintopolku ei ainoastaan syvennä teoreettista tietämystä, vaan myös kehittää käytännön taitoja, joita tarvitaan lasten yksilöllisen ja yhteisöllisen kasvun tukemisessa. (Laurea amk 2024.)

Talentian (2024) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työ on monipuolista ja edellyttää vahvaa asiantuntemusta sekä kykyä toimia monenlaisissa ympäristöissä. Varhaiskasvatuksen sosionomi on keskeisessä asemassa lapsen kehityksen tukemisessa ja perheiden auttamisessa, ja hänen laaja-alainen osaamisensa yhdistää sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen elementit saumattomasti. Sosionomi vahvistaa lasten kokonaisvaltaista kehitystä ja hyvinvointia, keskittyen erityisesti sosiaalisen ja emotionaalisen tuen tarjoamiseen. Sosionomi tukee lapsia kehittämään vuorovaikutustaitojaan, sosiaalista osaamistaan ja itseilmaisuaan, mikä on tärkeää heidän kasvulleen ja oppimiselleen. (Talentia 2024a.)

Perheiden tukeminen on merkittävä osa sosionomin työtä. Sosionomi työskentelee tiiviissä yhteistyössä perheiden kanssa, tarjoten ohjausta ja neuvontaa, joka vastaa perheiden tarpeita. Tämä voi sisältää esimerkiksi perheiden ohjaamista resurssien käyttöön ja neuvontaa erilaisissa kasvatuskysymyksissä, joiden tavoitteena on parantaa perheen hyvinvointia ja lasten kasvuympäristöä. (Talentia 2024a.)

Monialainen yhteistyö muiden asiantuntijoiden, kuten varhaiskasvattajien, psykologien ja sosiaalityöntekijöiden, kanssa on myös keskeinen osa sosionomin toimenkuvaa. Tämä yhteistyö mahdollistaa palvelujen koordinaation ja integroinnin niin, että lapsille ja perheille tarjottavat tuet muodostavat kattavan ja yhtenäisen kokonaisuuden. Lisäksi sosionomi osallistuu varhaiskasvatuksen kehittämiseen ja strategiseen suunnitteluun, mikä tukee palveluiden jatkuvaa parantamista ja niiden mukauttamista lasten ja perheiden muuttuviin tarpeisiin. (Talentia 2024a.)

Sosionomin osaamista ja ammatillista roolia tarkastellessa on mahdollista todeta, että varhaiskasvatuksen sosionomin rooli ulottuu päivittäisestä lasten ja perheiden tukemisesta laajempaan kehittämistyöhön, joka varmistaa, että varhaiskasvatusympäristöt vastaavat yhteiskunnan ja sen jäsenten odotuksiin ja tarpeisiin. (Talentia 2024a.)

Helsingin kaupunki reagoi vuoden 2018 varhaiskasvatuksen lakimuutoksen nopeasti ja alkoi työstämään varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaa jo varhain. Helsingin kaupunki oli saanut jo laadittua tehtävänkuvan varhaiskasvatuksen sosionomille (liite 1) ja varhaiskasvatuksen opettajalle (liite 2) ennen kuin yhtään varhaiskasvatuksen sosionomia oli kerennyt valmistua ammattikorkeakoulusta. Tehtävänkuvan muodostumisen myötä työpaikkojakin alkoi ilmestyä.

Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvauksessa (liite 1) keskeisimpänä osana on sosiaalipedagoginen työ (55 %). Kaupungin mukaan sosiaalipedagoginen toiminta kattaa lapsiryhmän toimintakulttuurin ja oppimisympäristön rakentamisen, pedagogisen toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja toteuttamisen sekä lasten yksilöllisen oppimisen tukemisen. Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi edistää lasten sosiaalista kasvua yhteisön ja

yhteiskunnan aktiivisiksi jäseniksi. 20 % työstä on osallisuuden vahvistamista, johon kuuluu niin lapsen, huoltajan kuin muun henkilöstön osallisuuden tukeminen. Tehtäväkuvan mukaan sosionomi huolehtii varhaisesta ja oikeinkohdennetusta ohjauksesta ja tuesta. 15 % työstä on moniammatillista yhteistyötä ja 10 % dokumentointia ja arviointia.

5.3 Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan koulutus ja ammattiosaaminen perustuvat pääasiassa ammatilliseen toisen asteen tutkintoon, kuten lähihoitajan tutkintoon varhaiskasvatuksen ja perheitoiminnan osaamisalalta. Koulutus antaa valmiudet lasten hoitoon, kasvatukseen ja varhaiskasvatuksen perusteiden toteuttamiseen käytännössä. Lastenhoitajilla tulee olla hyvät vuorovaikutustaidot, kyky tukea lasten sosiaalista ja emotionaalista kehitystä sekä yhteistyökyky huoltajien ja työyhteisön kanssa. Koulutus painottaa myös eettisten periaatteiden ja varhaiskasvatuslain tuntemusta. (Superliitto 2022.)

Lastenhoitajan vastuualueisiin kuuluu lasten perushoito, turvallisuuden varmistaminen ja pedagogisten toimintojen tukeminen yhdessä varhaiskasvatuksen opettajien kanssa. He osallistuvat päivittäiseen toimintaan, kuten leikkien ja askartelujen ohjaamiseen, ulkoilun valvontaan ja ruokailu- ja pukeutumisavun tarjoamiseen. Lastenhoitajat toimivat läheisessä yhteistyössä perheiden kanssa, ja heidän työnsä on keskeistä lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämässä. (Superliitto 2022.)

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää sosionomien roolia ja tehtäviä varhaiskasvatusyksiköissä ja tuottaa tietoa sosionomin tehtäväkuvasta varhaiskasvatuksen kentällä, erityisesti Helsingin kaupungin kahden varhaiskasvatusalueen kunnallisissa päiväkodeissa. Pyrkimyksenä oli luoda tutkimus, jonka tuloksia voisi hyödyntää varhaiskasvatuksen ammattilaisten, kuten sosionomien ja varhaiskasvatuksen johtajien, työssä. Tämä tutkimus voi tukea toimintakäytänteiden kehittämistä sekä vahvistaa sosionomien ammatillista identiteettiä. Opinnäytetyössä etsitään vastauksia kahteen keskeiseen tutkimuskysymykseen:

1. Miten sosionomin rooli ja ammattiosaaminen ilmenevät varhaiskasvatuksessa?
2. Mistä sosionomin työ koostuu varhaiskasvatuksessa?

6.2 Tutkimuksen toteutuksen vaiheet

Opinnäytetyön suunnittelu alkoi keväällä 2024. Opinnäytetyö on suunnattu varhaiskasvatukseen ja tutkimuskohteeksi oli pohdittu sosionomin työhön sopivaa aihetta. Opinnäytetyön tekijä työskentelee varhaiskasvatuksen sosionomina, mikä mahdollisti varhaiskasvatuksen läheisen tuntemuksen. Aihetta pohtiessa sosiaalipedagogiikka nousi esiin vahvana teemana ja sen hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa herätti mielenkiintoa. Tämän ohella itse sosionomin työ tuntui olevan suuren kysymysmerkin varjossa. Sosiaalipedagogista työtettä pidettiin sosionomin vahvuutena ja siitä oli paljon puhetta, mutta konkreettista sosionomia koskettavaa työtehtävää tuntui olevan vaikea nimetä. Näin syntyi ajatus tehdä tutkimus sosionomin sijoittumisesta varhaiskasvatuksen kentälle. Tavoitteeksi nousi selvittää ja selventää sosionomin roolia arjessa. Kesällä 2024 oli pohdintana tutkimuskysymykset, jotka tarkentuivat alkusyksystä.

Tutkimuskysymysten muodostumisen myötä oli aika kohdentaa tutkimus osallistujaryhmälle. Aluksi syntyi ajatus mennä niin sanotusti helpoimman kautta ja kohdistaa tutkimus oman työpaikan johtajille ja muulle kasvatuksesta ja hoidosta vastuussa olevalle henkilöstölle. Tällöin tulokset olisivat kuitenkin olleet suoraan sidonnaisia opinnäytetyön tekijään eikä niitä olisi voitu hyödyntää laajemmalla mittakaavalla. Tämän vuoksi tutkimus kohdistettiin yhden Helsingin kaupungin varhaiskasvatusalueen johtajille ja sosionomeille. Koska varhaiskasvatuksen sosionomeja on vielä melko vähäinen määrä päiväkodeissa, yhteistyötaholta tuli pyyntö laajentaa kohderyhmää. Näin lopulliseksi kohderyhmäksi muodostui kahden Helsingin kaupungin varhaiskasvatusalueiden päiväkotien johtajat ja sosionomit.

Tutkimuksen aiheen muodostumisen ja kysymysten hahmottumisen myötä tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa osallistujat valitaan tarkoituksenmukaisesti ja osallistujamäärä voi olla pienikin (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.4), minkä vuoksi se soveltui tähän tutkimukseen. Aineistonkeruu toteutui verkko-kyselyllä, johon vastattiin anonyymisti. Opinnäytetyön tutkimukselle haettiin tutkimuslupa Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta. Tutkimuslupa myönnettiin 14.10.2024.

7 Menetelmälliset valinnat

Varhaiskasvatuksen sosionomin työn sisältö sekä johtajien ja sosionomien ajatukset selvitetään kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusmenetelmällä. Tutkimus toteutuu kyselynä, jossa on suurimmaksi osin vapaamuotoisia avoimia kysymyksiä. Näiden avulla pyrkimyksenä on hahmottaa sosionomin arjen sisältö ja peilata sitä Helsingin kaupungin tehtävänkuvaan, Talentian kuvaukseen, varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyyteen johtavan ammattikorkeakoulun opintokokonaisuuden sisältöön ja sosiaalipedagogiseen näkökulmaan.

7.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus on induktiivista eli aineistolähtöistä, jossa tarkastelu toteutuu tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Laadullinen aineisto pitää sisällään kokemuksiin, ajatuksiin ja tunteisiin perustuvaa tietoa ja käsittelee, miten henkilöt antavat arvoa näille tiedoille. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkimuksen tulokset ja siitä syntynyt tieto on kontekstisidonnaista. Koska näitä asioita on vaikea selvittää, laadulliselle tutkimukselle on luotu erilaisia menetelmiä. (Juuti & Puusa 2020, luku II; Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.)

Laadullisen tutkimuksen menetelmät perustuvat usein fenomenologiaan. Fenomenologiassa pyrkimyksenä on selvittää, miten ihmiset kokevat ympärillään olevia ilmiöitä ja miten he muodostavat merkitysyhteyksiä näihin. Siinä uskotaan ihmisen olevan sekä sosiaalisen ympäristön vaikutuskohde että itse vaikuttaja. Tavanomaisia laadullisen tutkimuksen menetelmiä ovat yksilö- ja ryhmähaastattelut, kyselyt, dokumenttiaineistot sekä havainnot. (Juuti & Puusa 2020, luku III; Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.) Menetelmää valitessa täytyy huomioida sen yhteensopivuus teoreettisen viitekehyksen kanssa (Alasuutari 2015, luku 4), mutta täytyy myös muistaa, että tutkimustehtävät voivat tarkentua tutkimusprosessin aikana (Juuti & Puusa 2020, luku III).

Laadullisen tutkimuksen teoreettinen viitekehys on tutkimuksen suuntaa ja lähestymistapaa määrittävä rakenne, joka tukee ilmiön syvällistä ymmärtämistä ja tulkitsemista. Se ohjaa tutkimusta alusta alkaen tutkimuskysymysten muodostamisessa, aineiston analyysissä sekä tulosten esittämisessä. Teoreettisen viitekehyksen valinta ei ole vain tekninen ratkaisu, vaan se vaikuttaa koko tutkimusprosessiin ja siihen, miten tutkimuksen tulokset tulkitaan ja esitetään. Laadullisen tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen joustavuus ja muotoutuvuus mahdollistavat tutkittavan ilmiön syvällisemmän ja monipuolisemman tarkastelun. (Alasuutari 2015, luku 4.)

Tutkimuksen menetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus, sillä se palvelee tutkimuksen tarkoitusta parhaiten. Tarkoituksena on kartoittaa sosionomien ja johtajien henkilökohtaisia kokemuksia ja ajatuksia sosionomien asemasta varhaiskasvatuksessa eli lähestymistapa on induktiivinen. Tutkimuskysymykset ovat kokemukseen perustuvia ja vaativat kuvailevan henkilökohtaisen vastauksen niin sosionomeilta kuin johtajilta. Tämä toteutuu laadullisella menetelmällä.

7.2 Verkkokysely

Usein määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa hyödynnetään tutkimuskyselyä, mutta sitä on mahdollista käyttää myös laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Laadullisessa tutkimuksessa kyselyissä keskitytään avoimiin kysymyksiin. Avoimilla kysymyksillä annetaan osallistujalle mahdollisuus vastata omin sanoin ilman mitään vastausvaihtoehtoja. Näin aineisto muodostuu subjektiivisesti vastaajien ajatuksista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1.) Avoimet kysymykset voivat tuottaa hyvin erilaisia vastauksia, minkä vuoksi vastaukset ryhmitellään tai luokitellaan, jotta niitä olisi mahdollista analysoida. (Vilkka 2021, Sisällönanalyysi.)

Kyselytutkimukset ovat käytännöllisiä, kun vastaajia on paljon tai heitä ei ole mahdollista tavoittaa pitkän etäisyyden tai ajan puutteen vuoksi. (Vilkka 2021, Tutkimusaineiston keräämisen tavat) Aineistonkeruumenetelmistä juuri kyselyyn päätyminen perustuu varhaiskasvatuksen henkilökunnan työn kiireisen aikataulun tuntemukseen ja ymmärrykseen. Aineistonkeruussa tarkoituksena oli viedä mahdollisimman vähän työaika osallistujilta. Verkkoympäristössä toteutuvaan kyselyyn oli mahdollista vastata omalla ajalla, ja kysely ei vaatinut ennakkovalmistautumista tai erillistä sitovaa ajanvarausta toisin kuin esimerkiksi haastattelussa. Aineistonkeruumenetelmänä olevan kyselyn kysymykset löytyvät opinnäytetyön liitteestä (liite 3).

Kyselyn kysymysten on tärkeää olla tarkoituksenmukaisia ja palvella itse tutkimuskysymyksiä. Kun kyseessä on laadullinen tutkimus, kysymysten täytyy olla avoimia, jotta vastaajan ääni tulee kuuluviin ja vastaukset ovat aidosti kokemuksiin ja ajatuksiin perustuvia. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 3.1.) Kyselyn anonymiteetti nousee hyödylliseksi elementiksi, koska kyselyitä on mahdollista hyödyntää juuri henkilökohtaisissa aiheissa kuten työkokemuksissa (Vilkka 2021, Tutkimusaineiston keräämisen tavat). Tämän tutkimuksen kysymyksiä laatiessa huomioitiin kysymysten tarkoitus ja vastausten hyödynnettävyys itse tutkimuskysymysten kannalta. Kyselyssä kysymykset olivat samat sekä johtajille että sosionomeille ja kysymykset pyrittiin muotoilemaan niin, ettei yksittäistä vastaajaa olisi mahdollista tunnistaa vastauksista mutta vastaajilla olisi kuitenkin mahdollisuus kertoa omista kokemuksistaan avoimesti. Henkilökohtaisia tietoja ei ole kerätty missään vaiheessa kyselyä. Osallistujista tiedetään vain ammattinimike, sosionomi tai johtaja.

Verkkokyselyä laatiessa täytyy varmistaa osallistujien pääsymahdollisuus kyselyyn (Vilkka 2021, Tutkimusaineiston keräämisen tavat). Tutkimuskysely on luotu Helsingin kaupungin organisaation sisäiseen käyttöön Google Forms -alustalle tietoturvallisuuden ylläpitoa varten. Kysely vaati osallistujia kirjautumaan sisään organisaation Google-tiliin osallistumista varten. Kyselyn asetuksissa oli säädetty, ettei sähköpostiosoitteet tallentuisi tutkimukseen ja tämä tieto oli näkyvissä osallistujille heti kyselyn alussa. Helsingin kaupungin sisäiseen

organisaatioon rajaaminen poissulki ulkopuolisten pääsyn kyselyyn turvaten vastausten aitouden ja luotettavuuden. Kysely toimitettiin linkkinä tiedotuskirjeessä (liite 4) Helsingin päiväkotien ja johtajien sähköposteihin. Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimikunta ei ole ollut osallisena tutkimuksessa.

Verkkokyselyssä haasteena on vastausten saanti. Vastaaminen on osallistujien omalla vastuulla ja kohderyhmän määrästä huolimatta, vastauksia voi tulla hyvin vähän. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3.1; Vilkkä 2021, Tutkimusaineiston keräämisen tavat.) Tämän tutkimuksen kohdalla vähäinen vastaus ei haitannut merkittävästi, sillä kysymykset oli muotoiltu vaatimaan kuvailevia ja paikoin jopa yksityiskohtaisia vastauksia. Tämän ansiosta vähäinen vastausmääräkin oli analysoitavissa ja tulkittavissa.

7.3 Aineiston analyysi

Kvantitatiivisesta tutkimuksesta poiketen laadullisessa tutkimuksessa analyysivaiheessa täytyy olla myös absoluuttisuutta, mikä tarkoittaa sitä, että aineistoa analysoitaessa ei voi turvautua tilastollisiin todennäköisyyksiin (Alasuutari 2015, luku 2). Tämän tutkimuksen aineisto analysoitiin abduktiivisella eli teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Abduktiivinen sisällönanalyysi on tehokas ja joustava analyysimenetelmä, joka yhdistää teorian ja aineiston välisen vuoropuhelun laadullisessa tutkimuksessa. Sen avulla tutkija voi lähestyä aineistoa avoimesti ja samalla hyödyntää olemassa olevaa teoreettista ymmärrystä ilmiön tulkinnassa. Teoriaohjaava sisällönanalyysi tarjoaa mahdollisuuden sekä teorian kehittämiseen että syvälliseen aineistolähtöiseen analyysiin, tehden siitä merkittävän menetelmän erityisesti monimutkaisten ilmiöiden tutkimuksessa. (Juuti & Puusa 2020, luku 9; Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.2.)

Abduktiivisessa analyysissä yhdistetään aineiston havainnot ja teoria eli tämän tutkimuksen kohdalla Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva, Talentian työkuvaus sekä ammattikorkeakoulun opintokokonaisuuden sisältö. Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2022) pohjautuva sosiaalipedagoginen näkökulma on keskeinen tämän analyysin taustalla. Teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla onnistutaan selvittämään, miten nämä teoriaan perustuvat kuvaukset sosionomista on ymmärretty ja toteutettu arjessa.

Teoriaohjaava aineistoanalyysi etenee pitkälti aineistolähtöisen analyysin mukaisesti. Ensimmäisenä vaiheena on huolellinen tutustuminen aineistoon, minkä jälkeen siirrytään aineiston pelkistämiseen eli redusointiin. Redusoinnissa saadut vastaukset esitetään uudessa yksinkertaisemmassa muodossa. Tarkoituksena on karsia pois kaikki tutkimuksen kannalta olematon tieto, jotta voidaan keskittyä itse tutkimukseen. Kun saadut vastaukset on pelkistetty,

voidaan siirtyä ryhmittelyyn eli klusterointiin. Klusteroinnissa tarkoituksena on kategorioida pelkistetyt ilmaukset sopiviin alaluokkiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.4.3 & 4.4.5)

Alkuperäinen ilmaisu	Pelkistetty muoto	Alaluokka
”Enemmän tietoa palvelukentästä ja sen toimijoista (perheneuvola, lastensuojelu, Kela ja sosiaalietuudet jne.)”	enemmän tietoa palveluverkostoista	palveluverkostojen tuntemus
”Minusta sosionomin osaamisalue on juuri vanhemmuuden tukeminen, tunne- ja kaveritaitojen tukeminen sekä lasten osallisuuden lisääminen”	Sosionomin osaamisalueeseen kuuluu vanhemmuuden, lasten tunne- ja kaveritaitojen sekä osallisuuden tukeminen.	sosiaalipedagoginen osaaminen ja perheiden tukeminen
”sosionomin opinnoissa on painoittunut pedagogiikka ja sosiaalipedagogiikka sekä vasun hallitseminen. Tämä yhdistää kaikkia työntekijöitä. Eroa tuo vahva sosiaalipedagogiikan ja sosiaalihuollon tuntemus ja perheiden tukeminen oikein kanavin ja termein”	Sosionomin osaamisalueeseen kuuluu sosiaalipedagogiikka ja perheiden ohjaaminen palveluverkostoihin	palveluverkostojen tuntemus, perheiden tukeminen ja sosiaalipedagoginen osaaminen

Taulukko 1: Esimerkki aineiston redusoinnista ja klusteroinnista.

Itse ero aineistolähtöisen ja teoriaohjaavan aineistoanalyysin välillä on abstrahoinnissa. Abstrahointivaihe on aineistosta saatujen tulosten käsitteellistämistä eli yhdistämistä teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa analyysissä käsitteet luodaan jo tiedetystä teoriasta, eli voidaan todeta yläluokkien olevan jo tiedettyyn teoriaan perustuvia ja alaluokkien muodostuvan aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 4.4.5.)

Kuvio 1: Aineistoanalyysin pääluokat

Koska tämän tutkimuksen aineiston analyysimenetelmänä on teoriaohjaava analyysi, pääluokat muodostuvat tutkimuksen teoriataustasta. Tutkimuksen teoriassa on tullut vahvasti esiin lain määrittäminen ja Helsingin kaupungin laatima tehtävänkuva varhaiskasvatuksen sosionomista, joiden lisäksi sosiaalipedagogiikka, sosionomin opintosisältö sekä kuvaus Talentiassa on ollut merkittävässä asemassa. Pääluokat muodostuivat näistä aihealueista.

8 Tulokset

Tässä luvussa on tarkoitus esittää aineistosta saatuja tuloksia. Tuloksissa tulee ilmi kahden Helsingin varhaiskasvatusalueen neljän (4) vastaajan eli kahden (2) sosionomin ja kahden (2) johtajan kokemuksia ja ajatuksia varhaiskasvatuksen sosionomin roolista ja arjen tehtävistä varhaiskasvatuksessa. Kyselyn alussa oli tarkoitus tehdä pienimuotoinen kartoitus vastaajien taustoista. Tämän vuoksi aluksi selvitettiin vastaajien ammatillinen rooli ja sosionomien koulutustausta. Tämä tuki vastausten peilaamista lakiin, tehtävänkuvaan ja ammattivaatimuksen sisältöön kuten sosiaalipedagogiikkaan.

Aineistoa tarkastellaan teorian ohjaamana syventyen vastaajien (4) antamiin näkemyksiin varhaiskasvatuksen sosionomien tehtäväkuvasta, osaamisalueista ja käytännön haasteista. Tulokset tarkastellaan sosionomin osaamisalueen, tehtäväkuvan mukaisen roolin, inklusiivisen varhaiskasvatuksen sekä sosiaalipedagogisen osaamisen pohjalta.

Vastaajista kaksi on varhaiskasvatuksen sosionomeja ja kaksi varhaiskasvatuksen johtajia, mikä mahdollistaa monipuolisemman näkökulman sosionomien rooliin varhaiskasvatuksessa. Kaikissa tutkimukseen osallistuneissa päiväkodeissa on töissä sosionomi (amk) taustaiset sosionomit eikä vastauksissa esiintynyt koulutukseen liittyviä arjen haasteita. Kyselytutkimus paljastaa, että sosionomien erityisosaamiseksi nousee sosiaalipedagogiikan ja palveluverkoston vahva tuntemus ja työn haasteena esiintyy konkretian puute tehtäväkuvassa.

8.1 Sosionomin osaamisalueet

Aineistosta nousee esiin selkeä käsitys siitä, että varhaiskasvatuksen sosionomit toimivat perheiden ja tiimien tukijoina. Heidän tehtävänsä sisältävät perheiden ohjaamista sosiaalipalvelujen piiriin, lasten vertaissuhteiden tukemista sekä osallistumista verkostotyöhön. Aineistossa korostuu sosionomien vahva tietämys sosiaalihuollosta ja sosiaalipedagogiikasta, mikä erottuu keskeisenä osaamisalueena. Tämä viittaa siihen, että sosionomit ovat välttämättömiä kumppaneita varhaiskasvatuksessa, erityisesti perheiden tukemisen ja lasten osallisuuden lisäämisen näkökulmasta.

Kuitenkin itse arki ei muodostu suoranaisesti näiden osaamisten hyödyntämisestä. Kyselyssä kysyttiin sosionomin tavallisesta arjesta päiväkodissa ja vastauksista paljastui arjen olevan miltei täysin kasvatus- ja hoitotyötä. Aineiston perusteella sosionomi on tärkeä tiimin jäsen, joka tekee työtään omassa ryhmässään työvuoron tuomien tehtävien mukaisesti. Arjen tehtävinä esiintyi aamupalan, lounaan tai välipalan tarjoilu, pienryhmätuokioiden suunnittelu ja toteutus, ulkoilu, lepoajan mahdollistaminen sekä ryhmätilan siistiminen. Leikki ei esiintynyt aineistossa erillisenä osana sosionomin arkea eikä pienryhmätuokioiden sisältöihin syvennytty.

Sosionomin arjen tehtäviksi oli nimetty myös kokouksiin osallistuminen. Kokoukset koettiin mahdollisuutena saada tukea ja neuvoa sosionomilta ja johtajilla oli toiveena saada sosionomin osaaminen hyödynnettyä koko työyhteisössä. Arjen työtehtäviä pohdittiin aineistossa koulutuksen sisällön sekä Helsingin kaupungin laatiman työkuvan pohjalta. Vastaajat olivat sitä mieltä, että arki koostuu ensisijaisesti ryhmän sisäisestä yhteisestä kasvatus- ja hoitotyöstä ja sosionomit toivat ilmi, ettei sosionomin koulutusperäinen osaaminen pääse kukoistamaan kovin usein varhaiskasvatusarjessa. Vastaajat eivät pystyneet tuomaan ilmi, missä vaiheessa sosionomi voisi toteuttaa nimeämiään työtehtäviä kuten perheiden ohjausta ja neuvontaa, sillä kokivat arjen usein olevan kiireistä.

8.2 Tehtäväkuvan mukainen rooli varhaiskasvatuksessa

Analysoimalla sosionomien tehtäväkuvaa ja peilaamalla sitä opettajien ja lastenhoitajien rooleihin, voidaan havaita merkittäviä eroja. Aineiston mukaan sosionomi tuo työyhteisöön ymmärrystä perheiden erilaisista tilanteista ja ylläpitää tätä keskustelua koko työyhteisössä. Tämä korostaa sosionomien työtehtävien eroa ja tarvetta varhaiskasvatuksessa ja täydentää opettajien ja lastenhoitajien omaa ammatillista asiantuntemusta.

Vastauksista paljastuu, että sosionomien on tärkeää jakaa tietoa sosiaalihuollon palveluista ja menetelmistä työyhteisössä, mikä parantaa tiimityöskentelyä ja varhaiskasvatuksen laatua mahdollistaen opettajan keskittymisen itse pedagogisen toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tehtäväkuvien ero ja tarve eri ammattilaisille korostuu tässä vahvasti.

Sosionomin tehtäväkuvan koettiin soveltuvan hyvin alle 2-vuotiaiden ryhmiin, sillä tällöin olisi mahdollisuus tarjota ammatillista tukea, neuvontaa ja tarpeen ollen palveluohjausta varhaisessa vaiheessa. Sosionomi olisi tukena myös vanhemmuuteen liittyvissä haasteissa ja täten mahdollistaisi turvallisen kasvupolun juuri varhaiskasvatusta aloittaneelle lapselle ja hänen perheelleen.

Aineistosta käy ilmi, että sosionomien tehtäväkuvassa on vielä haasteita, kuten roolin hämärtyminen. Vastaaajat toivat esiin huolen siitä, että sosionomit saattavat jäädä lastenhoitajiksi tai opettajien varahenkilöiksi, erityisesti opettajien poissaolojen aikana. Tämä heikentää sosionomien asiantuntijuuden näkyvyyttä ja käyttöä työyhteisössä, ja vastaaajat toivoivat selkeämpää rajausta työtehtävistä arjen tasolla. Haasteena on myös perheiden ohjauksen aikaansaaminen päiväkotiryhmän kasvattajana; vastaaajat mainitsivat, että tukea ei aina voida antaa riittävästi aikarajoitteiden vuoksi. Osa vastaaajista pohti opettajien sak-ajan (suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöaika) mahdollistamista myös sosionomeille.

8.3 Sosionomi osana inklusiivista varhaiskasvatusta

Inklusio tuli vahvasti esiin aineistossa. Vastaaajien mukaan sosionomi on tärkeässä asemassa lasten ja perheiden vastaanottamisessa, yhteistyön laatimisessa ja tuen tarjoamisessa. Sosionomin ammatillisen osaamisen koettiin olevan mahdollisuus tukea haavoittuvassa asemassa olevia perheitä. Vastaaajat kokivat sosionomin olevan arvokas tuki etenkin maahanmuuttajaperheille, jotka usein tarvitsevat ammatillista ohjausta ja neuvontaa kotoutumisessa. Sosionomien koettiin myös olevan tärkeä ammattilainen kulttuurisensiitivisessä työssä.

Sosionomin moniammatillisen palveluverkoston tuntemuksen koettiin tukevan inklusiivista toimintaa, sillä oikealla palveluohjauksella ja tuella jokaisen lapsen oikeus ja mahdollisuus turvalliseen arkeen kotona ja varhaiskasvatuksessa olisi taattu. Yhteistyö lastensuojelun kanssa korostui myös aineistossa, mutta vastauksissa ei syvennytty aiheeseen.

Aineistossa inklusion käsite kulki käsikädessä sosiaalipedagogisen osaamisen kanssa, sillä inklusion perusteiden nähtiin toteutuvan sosiaalipedagogisella työotteella. Lasten osallisuuden lisääminen tuli vahvasti esiin aineistossa. Vastaaajat eivät kuitenkaan antaneet mitään konkreettista esimerkkiä, kuinka juuri sosionomi edistää lasten osallisuutta. Aineistossa tämä kuitenkin korostui ja sen koettiin kuuluvan sosionomin osaamis- ja vastuualueeseen.

8.4 Sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagoginen työote esiintyi vastauksissa toistuvasti vahvana varhaiskasvatuksen sosionomin osaamis- ja vastuualueena. Se kuitenkin tuotiin ilmi usein pelkkänä terminä eikä sisältöön syvennytty kovin paljon. Kuitenkin aineistossa korostui sosiaalipedagogisen työotteen merkitys lasten osallisuuden sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen tukemisen kannalta. Myös kiusaamisen vastaisen työn ja kiusaamiskäsitteen opettamisen sekä täten kaveritaitojen tukemisen koettiin sopivan hyvin sosionomin ammatilliseen osaamiseen ja tehtävänkuvaan.

Pienryhmätuokioiden järjestäminen tuli esiin tärkeänä arjen tehtävänä. Aineiston mukaan sosionomit suunnittelevat ja järjestävät pienryhmätuokioita päivittäin, mikä antaa suuren mahdollisuuden tuoda sosiaalipedagogiikkaa arkeen. Pienryhmätuokioissa seurataan ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan laatimaa pedagogista suunnitelmaa, mutta itse tuokion suunnittelun voi toteuttaa myös itsenäisesti.

Mahdollisuus osallistua pienryhmätuokioiden suunnitteluun ja toteutukseen antaa sosionomeille tilaa sisällyttää sosiaalipedagogista osaamistaan varhaiskasvatuksessa. Pienryhmätuokiot sisältävät mm. tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelua sekä lasten minäkuvan vahvistamista luovin menetelmin. Myös S2-opetus tuli ilmi pienryhmätuokioiden sisältönä ja tämä perusteltiin monikulttuuristen ryhmien suurella määrällä varhaiskasvatusalueissa.

9 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten sosionomin rooli ja ammattiosaaminen ilmenevät varhaiskasvatuksessa ja mistä sosionomin työ koostuu päiväkodeissa itse sosionomien ja heidän johtajiensa näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä hyödynnettiin verkkokyselyä. Verkkokyselyyn vastattiin anonymisti omalla ajalla. Kysely toimitettiin

kohderyhmälle sähköpostitse ja siihen osallistui neljä (4) vastaajaa. Sisällön analyysistä saatiin neljä yläluokkaa: sosionomin osaamisalueet, tehtävänkuvanmukainen rooli varhaiskasvatuksessa, sosionomi osana inklusiivista varhaiskasvatusta ja sosiaalipedagoginen työote.

Vaikka tuloksia ei ole mahdollista yleistää, aineiston analyysin perusteella voidaan todeta, että varhaiskasvatuksen sosionomien tehtävänkova on monipuolinen ja sisältää keskeisiä elementtejä perheiden tukemisesta ja sosiaalipedagogisesta työstä. Talentian (2024a) kuvauksessa olevat osaamisen kohteet, kuten lasten kehityksen tukeminen ja perheiden auttaminen, nousivat esiin myös kyselyn vastauksissa.

Sosionomi käsittää lapsuuden ainutlaatuisuuden ja tuo työssään esiin lapsilähtöiset periaatteet. Varhaiskasvatuksen sosionomi on sitoutunut edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta inklusiivisessa varhaiskasvatuksessa, ja sosionomin roolissa on tärkeää huomioida sekä lapsen että perheen tarpeet ja tilanne. Varhaiskasvatuksessa sosiaalialan osaaminen on erityisen tärkeää, sillä se auttaa esimerkiksi ohjaamaan lasten vertaisryhmätoimintaa, tunnistamaan ja tukemaan erityistä tukea tarvitsevia lapsia sekä tekemään yhteistyötä perheiden kanssa. Kuten aineistossakin ilmeni, sosionomi tukee lasten osallisuutta, vertaissuhteita ja perheiden verkostoitumista yhteisössään. (Arene 2017, 15-16.)

Varhaiskasvatuksessa korostuu myös sosiaalialan ymmärrys ennaltaehkäisevän työn merkityksestä ja sen roolista lapsen hyvinvoinnin tukemisessa (Arene 2017, 16). Ennaltaehkäisevänä toimintana vastauksissa nousi esiin sosionomin sijoittaminen alle 2-vuotiaiden lasten ryhmiin, jolloin perheet saisivat varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillista osaamista tuekseen heti varhaiskasvatuspolun alussa.

Lapsen ja perheen osallisuuden tärkeys korostuu sekä varhaiskasvatuslaissa (540/2018) että varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022) ja aineiston perusteella voidaan todeta sosionomin osaamisalueen olevan ensisijaisesti vahva palveluverkostojen tuntemus, moniammatillisen yhteistyön valmius ja ohjauksen ja neuvonnan anto niin perheille kuin työyhteisön jäsenille lasten etua ajatellen. Inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaate nousee esiin vahvasti sosionomin työssä ja sosionomi toimii siltana perheille päästä mukaan yhteiskuntaan.

Varhaiskasvatuksen osaamisvaatimukset vastaavat yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Yhteiskunnalliset ja kulttuuriset muutokset ovat tuoneet mukanaan lisääntyneitä haasteita perheiden arkeen, kuten haasteita vanhemmuudessa, perhesuhteiden vuorovaikutuksessa, mielenterveydessä, riippuvuuksissa ja turvallisuudessa. Samalla myös kasvatukseen liittyvät vaikeudet ovat tulleet tavallisemmiksi lapsiperheissä. (Arene 2017, 16.) Varhaiskasvatuksen sosionomin kasvatuskumppanuus ja tuki korostuu näissä tapauksissa. Tulosten mukaan perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on sosionomin vahvuutena ja osaamisalueena etenkin maahanmuuttajaperheiden kotoutumisessa.

Kuitenkin tehtäväkuva (liite 1) kaipaa selkeyttämistä ja konkreettisempia määritelmiä, jotta sosionomien asiantuntijuus voi näkyä tehokkaammin työyhteisössä. Erityisesti sosionomien tehtäväkuvan selkeyttämiseksi kaivataan tarkempia määrittelyjä siitä, mitä tehtäviä sosionomit voivat hoitaa itsenäisesti, erityisesti suhteessa lastenhoitajiin ja opettajiin.

Toistaiseksi tehtäväkuvassa on työntyyppiin viittaavia ilmaisuja kuten ”Varhaiskasvatuksen sosionomi *tukee* lapsen sosiaalista kasvua yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä” ja ”Varhaiskasvatuksen sosionomi *tuo* yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja sosiaalipedagogisia näkökulmia pedagogiseen työhön ja siten edistää yhdenvertaisuuden toteutumista”. Kehittämällä sosionomien roolia ja tehtäväkuvaa varhaiskasvatuksessa voidaan parantaa sekä varhaiskasvatuksen laatua että perheiden saamaa tukea. Tulevaisuudessa on tärkeää vahvistaa sosionomien asemaa osana tiimiä ja tarjota heille mahdollisuuksia kehittää omaa osaamistaan ja rooliaan varhaiskasvatuksessa.

Sosiaalipedagoginen näkökulma on keskeinen tämän analyysin taustalla. Se korostaa yhteisön ja perheiden tukemisen merkitystä sekä lasten osallisuuden edistämistä. Aineistossa tuli esiin paljon sosionomin sosiaalipedagogista osaamista, jota esiintyy niin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Opetushallitus 2022), sosionomin varhaiskasvatusopinnoissa (Laurea amk 2024) kuin Talentian (2024a) kuvauksessa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (Opetushallitus 2022, 18) korostaa, että varhaiskasvatuksen täytyy tukea lapsen emotionaalista kasvua ja sosiaalisten taitojen kehitystä leikin ja toiminnallisten menetelmien avulla. Aineistossa tunne- ja vuorovaikutustaidot esiintyivät tärkeinä sosiaalipedagogisia elementtejä, joita varhaiskasvatuksen sosionomit tukevat päivittäin järjestämässään pienryhmätuokioissa hyödyntäen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, 18) mainittuja luovia ammatillisia menetelmiä.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että sosionomit ovat sijoittuneet hyvin varhaiskasvatuksen kentälle ja ovat tärkeä tiiminjäsen arjessa. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalueet sekä roolin vahvuus on myös ymmärretty selkeästi ja ne osataan nimetä hyvin. Varhaiskasvatuksessa sosionomin rooli ja ammatillinen osaaminen ilmenevät sosiaalipalveluksen tuntemuksen ja perheiden tukemismahdollisuuden kautta sekä vahvan sosiaalipedagogisen osaamisen perusteella.

Arjen kiireessä nämä osaamiset kuitenkin jäävät usein sivuun ja arki koostuu hoito- ja kasvatusvelvollisuudesta. Vaikka varhaiskasvatuksen päätehtävänä on antaa hoivaa ja kasvatusta lapsille, sosionomin omalle ammatilliselle osaamiselle kaivataan tilaa. Tulosten perusteella sosionomit eivät saa riittävästi aikaa tarttua perheiden palvelutarpeisiin ja täten oma rooli hiipuu arjessa. Tulokset kuitenkin osoittivat, että roolin kehitykselle ja tehtäväkuvan vahvistukselle on toivoa. Sosionomien koetaan löytävän oma paikkansa ja vahvistavansa rooliaan tulevaisuudessa sosionomien määrän lisääntyttyä ja tehtäväkuvan konkretisoitua.

10 Eettisyys ja luotettavuus

Vilka (2021, Tutkimusetiikka) toteaa, että tutkimustyön etiikka pohjautuu ”hyvään tieteelliseen käytäntöön (HTK)”, jonka tarkoituksena on taata tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja avoimuus. Opinnäytetyössä on erityisen tärkeää noudattaa näitä periaatteita, jotka sisältävät esimerkiksi rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden tiedon keruussa ja tulosten esittämisessä. Kaikki käytetyt lähteet tulee merkitä asianmukaisin viittein, ja tutkimustulokset tulee raportoida avoimesti ja vastuullisesti. (Vilka 2021, Tutkimusetiikka; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–12, 14.)

Tutkimuksen suunnitteluun sisältyy aina eettinen ennakoarviointi, mikä on erityisen keskeistä, jos tutkimukseen osallistuu haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä, kuten alaikäisiä. Osallistujien tietosuojan ja yksityisyyden kunnioittaminen ovat tutkimuksen peruseriaatteita, ja kerätty aineisto tulee säilyttää turvallisesti sekä hävittää asianmukaisin menettelyin tutkimuksen päätyttyä. Erityisesti opinnäytetyöissä on tärkeää tarkistaa organisaation omat eettiset ohjeistukset ja varmistaa, että koko tutkimusprosessi noudattaa Hyvän tieteellisen käytännön (HTK) periaatteita. Tämä varmistaa tutkimuksen uskottavuuden ja sen, että se täyttää niin tieteelliset kuin eettiset vaatimukset. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12–13.) Tämä tutkimus ei käsitellyt henkilötietoja ja kohdistui ainoastaan osalle Helsingin kaupungin kahden varhaiskasvatusalueen henkilöstöstä.

Tieteellisessä tutkimuksessa tulee huomioida ja noudattaa lainsäädännön mukaisia ohjeita ja normeja. Lähdekriittisyys on keskeinen osa opinnäytetyön eettistä toteutusta, ja oikeaoppinen lähdeviittaus osoittaa arvostusta muiden tutkijoiden työtä kohtaan. Näiden periaatteiden huomiotta jättäminen on HTK:n vastaista toimintaa. HTK:n vastainen toiminta jaetaan kahden kategoriaan, vilppiin ja piittaamattomuuteen. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 15–16; Vilka 2021, Tutkimusetiikka.)

Tieteellisessä toiminnassa vilppi vääristää tutkimustuloksia ja johtaa harhaan tiedeyhteisöä, päätöksentekijöitä ja yleisöä. Se vähentää tieteen arvostusta ja vahingoittaa muita tutkijoita. Vilppi luokitellaan kolmeen kategoriaan: sepittäminen, vääristely ja plagiointi. Sepittäminen tarkoittaa keksittyjen havaintojen tai tulosten esittämistä, vääristely tutkimustiedon muunteleminen niin, että tulokset vääristyvät, ja plagiointi toisen työn käyttöä ilman lupaa tai asianmukaista viittausta. Vilpillinen toiminta arvioidaan tapauskohtaisesti HTK-prosessissa. Piittaamattomuudella tarkoitetaan kaikkea muuta hyvän tieteellisen käytännön vastaista toimintaa kuin vilppiä. Suomessa tätä toimintaa arvioidaan tapauskohtaisesti HTK-prosessin avulla. HTK-loukkaus määritellään piittaamattomuuden vakavuuden ja tilanteen perusteella. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 16–17.)

Opinnäytetyön toteuttaminen noudatti eettisiä periaatteita, mikä edellytti työn tekemistä rehellisesti ja vastuullisesti. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus huomioitiin alusta alkaen.

Osallistujien yksityisyys suojattiin, ja kyselyt toteutettiin anonyymisti. Kerätty tutkimusaineisto säilytettiin suljetussa kansiossa, ja aineisto hävitettiin opinnäytetyön valmistuttua. Osallistujien henkilötietoja ei kerätty, eikä kyselyn kysymykset vaatineet sellaista tietoa, josta voisi käydä ilmi osallistujien henkilöllisyys.

Tutkimuksen tuloksia analysoidessa on tiedostettu tulosten olevan kontekstisidonnaisia ja subjektiivisia näkemyksiä. Analyysin alussa aineistoa on luettu useaan otteeseen ennen kuin sitä on yhdistetty teoriaan. Läpi analyysin on kiinnitetty huomiota, ettei tuloksia verrata teoriaan ja aseteta oikeaksi tai vääräksi vastaukseksi. Tulokset on otettu vastaan avoimesti ja niitä on peilattu teorian tietoon teoriaohjaavalla aineistoanalyysillä.

Vaikka tutkimus tuotti tulosta ja aineistosta nousi esiin paljon tärkeää tietoa suoraan varhaiskasvatuksen henkilöstöltä, tuloksia ei voida yleistää. Tulokset voivat vaihdella todella paljon muualla Helsingissä ja tutkimukseen osallistuneen kahden varhaiskasvatusalueen kohdallakin osallistujien vähäinen määrä estää tuloksen laajemman pohdintamahdollisuuden. Aineisto ei siis kuvasta jokaisen tutkimukseen osallistuneen alueen varhaiskasvatusyksikön kokemusta varhaiskasvatuksen sosionomista, mutta tuo esiin tutkimukseen osallistuneiden yksiköiden työntekijöiden kokemuksia ja ajatuksia varhaiskasvatuksen sosionomin asemoitumisesta alalla.

11 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella varhaiskasvatuksen sosionomin työtä ja roolia arjessa, erityisesti kahdella Helsingin kaupungin varhaiskasvatusalueella. Varhaiskasvatuksen sosionomi on edelleen melko uusi ammattinimike ja sitä kehitetään jatkuvasti. Tämän vuoksi aihe on ajankohtainen ja sitä on tärkeää tutkia etenkin työntekijöiden kannalta. Tutkimus toteutettiin anonyymin verkkokyselyn avulla, ja vaikka kohderyhmä oli laaja, kyselyyn osallistui lopulta vain neljä vastaajaa. Vastausten vähäinen määrä vaikutti tutkimuksen kattavuuteen, mutta laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu ilmiön syvälinen ymmärtäminen, ja tätä tavoitetta tulokset palvelivat hyvin.

Tutkimuskyselyyn osallistujien vähäinen määrä perustuu todennäköisesti useaan eri syyhyn. Eräs syy on mahdollisesti sosionomien vähäinen määrä ja täten kohderyhmän laajuudesta eli varhaiskasvatusyksiköiden suuresta määrästä huolimatta lopullinen kohderyhmä eli itse sosionomien ja heidän johtajiensa määrä oli vähäinen. Osa varhaiskasvatusalueiden yksiköiden johtajista vastasi tutkimuksen kutsukirjeeseen ja totesi, ettei koe kykenevänsä vastaamaan kysymyksiin, sillä heillä ei ole varhaiskasvatuksen sosionomeja yksikössään.

Toinen mahdollinen syy on tiukka työaika ja tietokoneeseen pääsymahdollisuus. Varhaiskasvatuksen arki on hyvin nopeatempoista ja paikoin myös kiireellistä kuten aineistossakin tuli

esiin. Kaikilla sosionomeilla ei myös ole vielä omaa työkonetta, mikä on voinut olla esteenä kyselyn pääsyyn muistutusviesteistä huolimatta. Kysely myös vaati kirjautumaan sisään omalle Helsingin kaupungin luomalle Google-tunnukselle, mikä oli joillekin osallistujille vaikeaa. Asian suhteen tuli yhteydenottoja ja tutkimuksen laatija tuki ja ohjeisti kyselyyn pääsyprosessissa.

Verkkokyselymenetelmän valinta oli perusteltu tavoittavuuden kannalta, mutta osallistujien vähäinen määrä toi esiin sen rajoituksia. Tämä vaikutti tulosten yleistettävyyteen, mutta tutkimuksen tarkoituksena olikin ensisijaisesti tuottaa laadullista tietoa sosionomien kokemuksista. Laadullinen aineisto antoi mahdollisuuden tarkastella aihetta yksityiskohtaisesti ja tunnistaa keskeisiä teemoja, jotka voivat toimia pohjana jatkotutkimuksille.

Tuloksista kävi ilmi, että sosiaalipedagogiikka, ohjaus- ja neuvontaosaaminen sekä palveluverkoston tuntemus ovat merkittäviä vahvuuksia sosionomin työssä varhaiskasvatuksessa. Näiden taitojen avulla sosionomit voivat tukea lapsia ja perheitä sekä rakentaa toimivaa yhteistyötä eri tahojen kanssa. Palveluverkoston tuntemus osoittautui erityisen arvokkaaksi Helsingissä, jossa perheiden tilanteet voivat olla monimuotoisia ja tarve yksilölliseen ohjaukseen korostuu.

Haasteena työssä nousi esiin sosionomin tehtävänkuvan epäselvyys. Epäselvä rooli voi aiheuttaa ristiriitoja työyhteisössä ja hankaloittaa erityisosaamisen hyödyntämistä. Tämä havainto tukee käsitystä siitä, että sosionomin roolia ja tehtäväkenttää varhaiskasvatuksessa tulisi selkeyttää. Tehtävänkuvan selkeyttämisellä voisi olla myönteinen vaikutus myös työhyvinvointiin ja ammatillisen identiteetin vahvistumiseen sekä vakanssin vetovoimaan.

Tulokset vahvistavat aiempia tutkimuksia siitä, että sosionomien erityisosaaminen täydentää moniammatillista yhteistyötä varhaiskasvatuksessa. Muun muassa Eloranta (2022, 40) oli tutkinut varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävää ja sen johtamista Helsingin kaupungin varhaiskasvatusyksiköissä ja myös hänen tutkimuksensa oli osoittanut tehtävänkuvan kaipaavan tarkennusta ja sosionomin vahvuutena olevan vahva läsnäolo lasten ja perheiden tukena.

Tulevaisuudessa olisi hyödyllistä jatkaa tutkimusta suuremmalla osallistujajoukolla ja monipuolistaa aineistonkeruumenetelmiä, jotta sosionomin työtä ja roolia voisi tarkastella entistä kattavammin. Haastattelu voisi olla toimiva tutkimusmenetelmä, sillä silloin olisi mahdollista saada tarkempaa ja laajempaa tietoa eikä tutkimukseen osallistuminen jäisi ainoastaan kohderyhmän vastuulle. Haastattelussa tutkimuksen toteuttaja saa paremman hallinnan tulosten laajuudesta. Tulevaisuudessa olisi myös tärkeää tutkia, kuinka moniammatillinen yhteistyö on tukenut varhaiskasvatuksen tavoitteita ja vastannut perheiden moninaisiin tarpeisiin. Perheiden ajatukset ja kokemukset ovat tärkeässä asemassa ja sosionomin tehtävänkuvan täytyy vastata heidän tarpeitaan.

Tämä opinnäytetyö toi esiin sosionomin työn vahvuuksia ja kehittämistarpeita varhaiskasvatuksen arjessa. Tulokset osoittivat, että sosionomin osaamisella on merkittävä rooli varhaiskasvatuksen laadun ja perheiden hyvinvoinnin tukemisessa, mutta tämän roolin kirkastaminen vaatii edelleen aktiivista kehittämistä. Helsingin kaupunki on kuitenkin hyvällä mallilla uuden vakanssin kehityksessä ja varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillisessa roolissa on paljon potentiaalia inklusiivisessa varhaiskasvatustyössä.

Lähteet

Alasuutari, P. 2015. Laadullinen tutkimus 2.0. 1.painos. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Arene. 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Viitattu 22.09.2024.

https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428

Avola, P., Pentikäinen, V. 2020. Kukoistava kasvatus. Positiivisen pedagogiikan ja laaja-alaisen hyvinvointiopetuksen käsikirja. E-kirja. Beehappy Oy.

Eloranta, N. 1.11.2022. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävä Helsingin kaupungilla, Työntekijöiden ja esihenkilöiden näkemyksiä. Opinnäytetyö. Sosionomi (YAMK). Metropolia Ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.11.2024. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/781868/Eloranta_Niina.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Helsingin kaupunki. 2024a. Lista päiväkodeista alueittain. Viitattu 20.09.2024.

<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus/varhaiskasvatus-paivakodissa/lista-paivakodeista-alueittain>

Helsingin kaupunki. 01.08.2024b. Helsingin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Viitattu

23.09.2024. https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/vare/Helsinki_Vasu_FI.pdf

Hämäläinen, J. 29.08.2022. Suomalaista sosiaalipedagogiikkaa rakentamassa. Sosiaalipedagogiikka-lehti. Viitattu 22.09.2024. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/121426>

Itä-Suomen yliopisto. 2024. Varhaiskasvatuksen opettaja. Viitattu 23.09.2024.

<https://www.uef.fi/fi/koulutus/varhaiskasvatuksen-opettaja>

Juuti, P., Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 1.painos. Gaudamus.

Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P. 2022. Valloittava varhaiskasvatus. 3. painos. E-kirja. Tampere: Vastapaino.

Lipponen, M., Vehmasto, E., Salonen, A. O., Mäki-Opas, T. (2023). Ohjaajien käsityksiä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvan hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja hevosen roolista asiakastyössä. Sosiaalipedagogiikka-lehti. Viitattu 20.09.2024. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/126111>

Opetushallitus. 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Viitattu 22.09.2024.

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-2022>

Opetushallitus. 2024a. Uusi varhaiskasvatustalaki. Viitattu 16.11.2024. <https://okm.fi/uusivarhaiskasvatustalaki>

Opetushallitus. 13.05.2024b. Inklusiivinen varhaiskasvatus ja esiopetus huomioi lapsen sekä yksilönä että ryhmän jäsenenä - uudelta sivustolta tukea inklusion toteuttamiseen. Viitattu 17.11.2024. <https://www.oph.fi/fi/uutiset/2024/inklusiivinen-varhaiskasvatus-ja-esiopetus-huomioi-lapsen-seka-yksilona-etta-ryhman>

Opintopolku. 2024. Varhaiskasvatuksen opettaja, kandidaatti (3 v). Viitattu 23.09.2024. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000002975>

Pesonen, J., Karlsson, J., Lahdenperä-Laine, J., Lahin, L., Mankkinen, T., Pakanen, A., Pihlainen, R., Sutinen, S. 6/2020. Varhaiskasvatuksen opettajan ammattieettiset ohjeet. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto VOL. 1. painos. PunaMusta. Viitattu 26.09.2024. https://www.vol.fi/uploads/2020/09/6a555d2b-ammattieettiset-ohjeet_1.painos_low.pdf

Pihlaja, P., Viitala, R. 2022. Varhaiserityiskasvatus. 3. uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ryynänen, S. 18.12.2023. Dekolonialismin, antirasismien, intersektionaalisuuden ja ekososiaalisuuden poluilla eli 2020-luvun sosiaalipedagogiikkaa. Viitattu 22.09.2024. <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/142065>

Sosionomikoulutus, S24, yhteinen: SSV224SN Sosionomikoulutus, päivätoteutus, Tikkurila. 2024. Laurea amk. Viitattu 15.09.2024. <https://ops.laurea.fi/212701/fi/68081/209695/2722>

Superliitto. 2022. Lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa, työtä lasten parhaaksi. Viitattu 23.09.2024. https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_2022_web.pdf

Talentia. 2024a. Varhaiskasvatuksen sosionomi. Viitattu 08.09.2024. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Talentia 2024b. Henkilöstö ja kelpoisuudet varhaiskasvatuksessa. Viitattu 28.11.2024. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatustalain-kelpoisuuksia-ja-henkilostorakennetta-koskevat-saannokset-sosionomien-osalta/>

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. E-kirja. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 22.04.2024. Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK). Viitattu 23.09.2024. <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

Varhaiskasvatustalaki 540/2018. Viitattu 29.10.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46111190657536>

Varhaiskasvatuksen sosionomi. 2024. Talentia. Viitattu 15.10.2024. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>

Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus sosionomeille (AMK), 60 op. 2024. Lab amk. Viitattu 20.11.2024. <https://lab.fi/fi/koulutus/varhaiskasvatuksen-sosionomin-kelpoisuus-sosionomeille-amk-60-op-0>

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5. päivitetty painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kuviot

Kuvio 1: Aineistoanalyysin pääluokat	21
--	----

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkki aineiston redusoinnista ja klusteroinnista.	20
--	----

Liitteet

Liite 1: Helsingin kaupungin laatima tehtävänkuva varhaiskasvatuksen sosionomille	35
Liite 2: Helsingin kaupungin laatima tehtävänkuva varhaiskasvatuksen opettajalle	36
Liite 3: Tutkimuskyselyn kysymykset	37
Liite 4: Kutsukirje tutkimukseen	38

Liite 1: Helsingin kaupungin laatima tehtäväkuva varhaiskasvatuksen sosionomille

HELSINGIN KAUPUNKI
Virasto tai liikelaitos
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

TEHTÄVÄKuvaus (KVTES)
Tehtävien vaativuuden arviointi
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus

VAATIVUUSTEKIJÄT KOKONAISARVIOINNISSA

(Kuvaile kunkin tekijän kohdalla tehtäväkokonaisuuden sisältöä vaativuustekijän suhteen.)

Tehtäväkuvaus koskee		
X1 Ryhmää	Ryhmän koko, henkilöiden lukumäärä	Ryhmän vakanssinumerot
	Yksittäistä tehtävää	Henkilön nimi
	Yksittäisen tehtävän vakanssinumero	

TEHTÄVÄN TAUSTATIEDOT

Tehtävän nimi	KVTE:n hinnoittelunumero: ehdotus/vahvistettu (jolloin hinnoitteluatomissa myös vaativuusluokka)
Varhaiskasvatuksen sosionomi	hinnoitteluatomon, vaativuusluokka A
Toimintayksikkö	Työpaikka
Tehtävän edellyttämä koulutus	
Tehtävän edellyttämä kielitaito	
Suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito	

YLEISKUVAUS TEHTÄVÄSTÄ

Kuvaa keskeiset tehtäväalueet, niihin kuuluvat tärkeimmät työtehtävät sekä vuosittaisen työn jakautuminen tehtäväalueiden kesken: (Saat tyhjän rivin painamalla Alt + Enter)	% kokonaistyöajasta
YLEISKUVAUS Varhaiskasvatuksen sosionomi tukee lapsen sosiaalista kasvua yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista voidaan hyödyntää erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen osalta. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuo yhteisöllisiä, yhteiskunnallisia ja sosiaalipedagogisia näkökulmia pedagogiseen työhön ja siten edistää yhdessäolojen toteutumista.	
SOSIAALIPEDAGOGINEN TOIMINTA Rakentaa lapsiryhmänsä toimintakulttuuria ja oppimisympäristöä. Suunnittelee, arvioi ja toteuttaa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa sekä tukee lasten yksilöllistä oppimista Hgin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman, varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelman sekä lapsen vasun mukaisesti yhdessä tiimin ja työyhteisön kanssa. Tukee lapsen sosiaalista kasvua yhteisöjen ja yhteiskunnan jäseneksi ja jäsenenä.	55
OSALLISUUDEN VAHVISTAMINEN Toimii aloitteellisesti ja on aktiivisessa vuorovaikutuksessa lapsen, lasten huoltajien ja muun henkilöstön kanssa. Tuo tarvittaessa vasu-keskusteluprosessiin erityisesti lasten ja perheiden palvelujärjestelmän tuntemuksen. Vahvistaa lapsen ja perheen varhaista, oikein kohdennettua tukea ja palveluohjausta perheiden tarpeiden pohjalta. Hän osallistuu moniammatilliseen ja verkostoyhteistyöhön sosiaali- ja terveystieteiden ja erityispedagogiikan kanssa erityisesti silloin, kun	20
MONIAMMATILLINEN JA PERHEIDEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ Toimii lapsiryhmässä, tiimissä, työyhteisössä ja monialaisissa verkostoissa sekä osallistuu moniammatilliseen työhön, dokumentointiin ja arviointiin. Osallistuu pedagogisen toiminnan viestintään ja varhaiskasvatuksellisen vuoropuhelun ylläpitämiseen oman ryhmänsä osalta. Tekee monialaista yhteistyötä esimerkiksi perusopetuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.	15
DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI Osallistuu pedagogisen dokumentoinnin prosessiin omassa ryhmässä ja yksikössä. On mukana mahdollistamassa lasten ja huoltajien osallisuuden toiminnan arvioinnissa, suunnittelussa ja kehittämisessä yhteistyössä tiimin kanssa.	10
Yhteensä	100 %
Tehtäväkuvaus on esimiehen ja viranhaltijan tai työntekijän yhteisesti käsittelemä.	
Paikka ja päivämäärä	
Esimiehen allekirjoitus ja nimeselvitys	Viranhaltijan tai työntekijän allekirjoitus ja nimeselvitys
Arviointi hyväksytty virastossa/likelaitoksessa	22.9.2020

Tehtäväkuvaus, Tehtävien vaativuuden arviointi 17.2.2014

Liite 2: Helsingin kaupungin laatima tehtäväkuva varhaiskasvatuksen opettajalle

HELSINGIN KAUPUNKI
Virasto tai liikelaitos
Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala

TEHTÄVÄNKUVAUS (KVTES)
Tehtävien vaativuuden arviointi
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus

VAATIVUUSTEKIJÄT KOKONAISARVIOINNISSA

(Kuvaile kunkin tekijän kohdalla tehtäväkokonaisuuden sisältöä vaativuustekijän suhteen.)

Tehtäväkuvaus koskee		
☒ Ryhmää	Ryhmän koko, henkilöiden lukumäärä	Ryhmän vakanssinumerot
☐ Yksittäistä tehtävää		Henkilön nimi
	Yksittäisen tehtävän vakanssinumero	

TEHTÄVÄN TAUSTATIEDOT

Tehtävän nimi	KVTES:n hinnoittelutunnus: ehdotus/valmistettu (ilmoita hinnoittelemattomissa myös vaativuusluokka)
Varhaiskasvatuksen opettaja	OVTES: 45000044, KVTES: 05VKA045
Toimintayksikkö	Työpiste
Tehtävän edellyttämä koulutus	
Varhaiskasvatustilaki 540/2018 26 § ja 75 § 1-2 mom. Esiopetuskelpoisuus (asetus 986/1998 ja asetus 865/2005)	
Tehtävän edellyttämä kielitaito	
Suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito	

YLEISKUVAUS TEHTÄVÄSTÄ

Kuvaile keskeiset tehtäväalueet, niihin kuuluvat tärkeimmät työtehtävät sekä vuosittaisen työtajan jakautuminen tehtäväalueiden kesken: (Saat tyhjän rivin painamalla Alt + Enter)	% kokonaistyöajasta
<p>YLEISKUVAUS Esiopetuksesta vastaava varhaiskasvatuksen opettaja vastaa Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelman toteutumisesta. Yhdessä perusopetuksen opettajien kanssa vastaa esi- ja alkuopetuksen yhdessä oppimisen suunnitelman tekemisestä, toteutuksesta ja arvioinnista. Esiopetuksesta vastaavan tehtävät ovat määräaikaiset. Kun esiopetuksesta vastaavan tehtävät päättyvät, henkilö palaa varhaiskasvatuksen opettajan tehtäväkuvaan mukaisiin tehtäviin.</p> <p>PEDAGOGISEN TOIMINNAN SUUNNITTELU JA TOTEUTTAMINEN Vastaa lapsiryhmänsä toimintakulttuurin ja oppimisympäristön rakentumisesta, esiopetuksen pedagogisen toiminnan suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä lasten yksilöllisen oppimisen tukemisesta. Suunnittelee, arvioi ja kehittää pedagogista toimintaa Hgin varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman, varhaiskasvatusyksikön toimintasuunnitelman sekä lasten yksilöllisten suunnitelmien mukaisesti leops/vasu.</p> <p>OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ 1/2 Toimii aloitteellisesti ja on aktiivisessa vuorovaikutuksessa lapsen, lasten huoltajien ja muun henkilöstön kanssa. Ohjaa pedagogisesti tiimissään toiminnan suunnittelua, arviointia ja kehittämistä. Tekee monialaista yhteistyötä perusopetuksen, oppilashuollon, ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa.</p> <p>OSALLISUUS JA YHTEISTYÖ 2/2 Vastaa yhteistyössä päiväkodinjohtajan ja kiertävän varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa toimintakauden alussa esiopetusryhmän lasten oppilashuollollisten tarpeiden kartoittamisesta ja osallistuu tarvittavaan moniammatilliseen yhteistyöhön. Vastaa esiopetuksen osalta koulujen ja iltapäivätoiminnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä.</p> <p>PEDAGOGINEN ASiantuntijuus Toimii pedagogisena asiantuntijana lapsiryhmässä, tiimissä, työyhteisössä ja monialaisissa verkostoissa sekä vastaa moniammatillisen työn kehittamisestä, toteuttamisesta, dokumentoinnista ja arvioinnista. Vastaa pedagogisen toiminnan viestinnästä ja varhaiskasvatuksellisen vuoropuhelun ylläpitämisestä.</p> <p>DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI Tuottaa yksikön toimintasuunnitelmaan kuvan esiopetuksesta yhdessä yksikön johtajan kanssa. Ohjaa pedagogisen dokumentoinnin prosessia ryhmässään ja yksikössä. Pedagog. dokumentointi ja arviointi on jatkuva prosessi jossa opettaja muuttaa tarvittaessa suunnitelmaa ja toteutusta tehtyjen havaintojen pohjalta. Mahdollistaa pedagog. dokumentoinnin avulla lasten ja huoltajien osallisuuden toiminnan arviointiin, suunnitteluun ja kehittämiseen.</p>	60
	20
	10
	10
Yhteensä	100 %
Tehtäväkuvaus on esimiehen ja viranhaltijan tai työntekijän yhteisesti käsittelemä.	
Pakka ja päivämäärä	
Esimiehen allekirjoitus ja nimeselvennys	Viranhaltijan tai työntekijän allekirjoitus ja nimeselvennys
Arviointi hyväksytty virastossa/liikelaitoksessa	21.4.2022

Liite 3: Tutkimuskyselyn kysymykset

10

Sosionomi varhaiskasvatuksen ammattilaisena

opinnäytetyön tutkimuskysely

1. Oletko varhaiskasvatuksen
 - a. johtaja
 - b. sosionomi?
2. Mikä on yksikkönne sosionomien koulutustausta? (Sosionomi, kerro vain omasi)
3. Miten kuvailisit varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisalueen varhaiskasvatuksessa?
4. Miten kuvailisit sosionomin työnkuvan eroavan opettajasta ja lastenhoitajasta varhaiskasvatuksen kentällä?
5. Koetko lakimuutoksen sosionomi amk varhaiskasvatusopintojen antaman pätevyyden varhaiskasvatuksen opettajasta varhaiskasvatuksen sosionomiksi hyväksi?
6. Mitä odotuksia sinulla on varhaiskasvatuksen sosionomista päiväkodissa?
7. Kuvaile varhaiskasvatuksen sosionomin tavallinen arkipäivä päiväkodissanne.
8. Mitä kehitettävää varhaiskasvatuksen sosionomin arjen tehtävissä mielestäsi on?
9. Miten kehittäisit Helsingin kaupungin laatimaa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa?
10. Haluatko vielä kertoa jotain? Mitä?

Liite 4: Kutsukirje tutkimukseen

Kutsu opinnäytetyön tutkimukseen

Hei!

Tutkimuksen nimi: Sosionomi varhaiskasvatuksen ammattilaisena

Tutkija: Sara Faig Yhteystiedot: sara.faig , 09310

Yhteistyösopimus: Solmittu 19.09.2024 ja
24.09.2024.

Tutkimuslupa: Helsingin kaupunki, kasvatuksen ja koulutuksen toimikunta 14.10.2024.

Arvoisa varhaiskasvatuksen johtaja tai sosionomi, olen varhaiskasvatuksen sosionomi yksikössä ja teen opinnäytetyötä Laurea ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyöni aiheena on sosionomin työkuva varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyössä etsitään vastauksia kahteen keskeiseen tutkimuskysymykseen:

- 1. Miten sosionomin rooli ja ammattiosaaminen ilmenevät varhaiskasvatuksessa?**
- 2. Mistä sosionomin työ koostuu varhaiskasvatusarjessa?**

Haluaisin kutsua kaikki ja alueiden **varhaiskasvatuksen johtajat ja sosionomit** osallistumaan tutkimukseen. Osallistuminen on täysin vapaaehtoista, ja voit keskeyttää osallistumisesi milloin tahansa ilman seurauksia. Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmänä on **anonymikysely**. **Mitään henkilötietoja ei kerätä**. Kaikki kerätyt vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisiä vastaajia voida tunnistaa julkaisussa. Tietoja käytetään vain tutkimustarkoituksiin ja tutkimus julkaistaan opinnäytetyössä Theseus-alustalla. **Opinnäytetyö on julkinen.**

Pyydän yksiköiden johtajia välittämään tämän kutsun päiväkotien sosionomeille. Kutsu on lähetetty myös päiväkotien sähköpostiosoitteisiin.

Ohessa on liitteenä tutkimuslupa Helsingin kaupungilta.

Mikäli sinulla on kysymyksiä tai haluat lisätietoja, voit ottaa yhteyttä minuun.

Linkki kyselyyn: <https://forms>.

Kiitos ajastasi ja harkinnastasi!

Ystävällisin terveisin

Sara Faig

sosionomi & varhaiskasvatuksen sosionomi amk
Laurean ammattikorkeakoulu